

"בקהלם אל תחד כבודי"

יעקב אבינו שמדתו שלום לימד אותנו להפוך מ'פתוחה של מ'חלוקת למ'סתומה של שלו'

בתרגום ללשון הקודש:

"כתוב המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, הפסוק הזה פרושו החברים, אבל המשל זה אברהם שכתוב בו נשיא אלקים אתה בתוכנו, וכתוב ואברכך ואגדלה שמך, ופחד זה יצחק, כמו שכתוב ופחד יצחק היה לי, עושה שלום במרומיו זה יעקב, כמו שכתוב תתן אמת ליעקב, וכתוב והאמת והשלום אהבו, שאמת ושלום קשורים זה עם זה... יעקב הוא עושה שלום כמו שאמרנו, משום שאחוז לזה ולזה".

הנה מה טוב ומה נעים לצרף לדברי הזוהר הקדוש, מה שפירש ב"ספר הפליאה" (ד"ה שני כתובים) סיום הברייתא של רבי ישמעאל בתורת כהנים: "וכאן שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם". הכוונה בזה כי מדת החסד של אברהם הדנה את האדם לכף זכות, ומדת הגבורה של יצחק הדנה את האדם לכף חובה, הן בבחינת "שני כתובים המכחישים זה את זה".

"עד שיבוא הכתוב השלישי", הוא יעקב אבינו שמדתו תפארת הכלולה מחסד ומדין, והיא עצמה מדת הרחמים בהיותה ממתיקה את מדת הדין על ידי התחברותה עם מדת החסד, "ויכריע ביניהם", שמכריע ומקשר בין שתי המדות חסד וגבורה להמתיק הדין על ידי החסד, לכן מבואר בגמרא (ברכות מג:) "הלכה כדברי המכריע", הוא יעקב אבינו המכריע בין אברהם אבינו ויצחק אבינו, והרי זה עולה בקנה אחד כפתור ופרח עם דברי הזוהר הקדוש, שיעקב אבינו היא בבחינת "עושה שלום במרומיו", להכריע ולהשלים בין אברהם אבינו ויצחק אבינו.

**"אפילו האב ובנו" הוא רמוז על אברהם ויצחק
"נעשים אוהבים" בזכות יעקב שמכריע ביניהם**

וימתק לבאר בזה מאמר הגמרא (קידושין ל:)
שדרשו מקרא שכתוב (תהלים קכז-ה): "לא יבושו כי

נדרשת", על פי מה שאמר החכם מכל אדם (משלי טו-כג): "דבר בעתו מה טוב". פירוש, כמה טוב הוא לדרוש על כל דבר בעתו, הלכות פסח בחג הפסח, הלכות סוכה בחג הסוכות, וכן בכל הזמנים, אך "פרשה זו" המדברת על מחלוקת קרח ועדתו, "יפה נדרשת" בכל עת ובכל שעה כפי שהוא מתבטא: "כי אין שעה שאין מחלוקת והכל בזמנו".

יעקב אבינו שמדתו שלום התפלל שלא יזכר שמו במחלוקת קרח ועדתו

פתח דברינו יאיר במה שפתח הכתוב: "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי", ופירש רש"י ומקור הדבר במדרש: "ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו, שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט-ו) בקהלם אל תחד כבודי". ויש לבאר הטעם שיעקב אבינו התפלל על כך, על פי מה שדורש בזוהר הקדוש (פרשת ויקרא יב.) מקרא שכתוב (איוב כה-ב): "עושה שלום במרומיו, דא יעקב".

ומפרש בזוהר הקדוש הטעם לכך, כי אברהם אבינו מדתו חסד מימין, יצחק אבינו מדתו גבורה משמאל, ויעקב אבינו מדתו תפארת באמצע מכריע בין שניהם בהיותו כלול מב' המדות חסד וגבורה, נמצא לפי זה כי מדתו של יעקב היא שלום, כי הוא עושה שלום בין החסד של אברהם והדין של יצחק, והנה המאמר בזוהר הקדוש:

"כְּתִיב (שם) הַמְּשֵׁל וְפָחַד עִמּוֹ עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרְוּמָיו, הַאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הַמְּשֵׁל דָּא אֲבִרְהָם דְּכְתִיב בֵּיהּ (בראשית כג-ו) נְשִׂיא אֱלֹהִים אִתָּהּ בְּתוֹכְנוּ, וְכְתִיב (שם יב-ב) וְאַבְרָהָם וְאַגְדְּלָה שְׁמָהּ, וְפָחַד דָּא יִצְחָק, דְּכְתִיב (שם לא-מב) וְפָחַד יִצְחָק הָיָה לִי, עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרְוּמָיו דָּא יִעֲקֹב, דְּכְתִיב (מִיכָה ז-כ) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, וְכְתִיב (זכריה ח-ט) וְהָאֱמֶת וְהַשְׁלוֹם אֶהְיֶה, דְּאֱמֶת וְשְׁלוֹם קָשִׁיר דָּא בְּדָא... יִעֲקֹב אִיהוּ עֵבִיד שְׁלוֹם כְּמָה דְּאִמְרוּן, בְּגִין דְּאִחִיד לְהָאִי וְלְהָאִי".

בפרשתנו פרשת קרח דבר בעתו מה טוב, להתבונן בלקח הנשגב שמוטל על כל אחד מישראל ללמוד מפרשתנו, לברוח ממחלוקות המתפשטות כאש בשדה קוצים ומכלות כל מי שנקלע בדרכו, כפי שקרה לקרח וכל עדתו אנשים נשים וטף שהעזו ברוב חוצפתם לדבר סרה כנגד רבן של ישראל ואדון כל הנביאים משה רבינו, כמו שפתח הכתוב (במדבר טז-א):

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירים בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן, ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתים נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'".

כשסירבו לקריאת השלום של משה רבינו, נענשו בעונש הקשה שבחר משה בבריאה חדשה שברא הקב"ה (שם לב): "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש, וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל, וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ".

חכמינו ז"ל אומרים על כך במדרש (במדב"ר יח-ד): "בוא וראה כמה קשה מחלוקת, שכל העוור במחלוקת הקב"ה מאבד את זכרו, שכך כתיב (שם לה) ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמישים ומאתים איש. אמר ר' ברכיה כמה קשה המחלוקת, שביט דין של מעלה אין קונסים אלא מבן עשרים שנה ומעלה ובית דין של מטה מבן י"ג, במחלוקתו של קרח תינוקות בני יומן נשרפו ונבלעו בשאול תחתית, דכתיב (שם כז) ונשיהם ובניהם וטפם (וכתיב שם לג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה".

מה נמלצו לחך דברי ה"פרי מגדים" בספר "תיבת גמא" (פרשתנו ד"ה וכמה גדול), שמבאר בדרך מליצה מה שפירש רש"י: "ויקח קרח, פרשה זו יפה

מדוע דוקא יעקב אבינו התפלל: "בקהלם אל תחד כבודי"
שלא יזכר שמו במחלוקת קרה ועדתו

זוהר הקדוש: יעקב אבינו מדתו שלום בהיותו מכריע
בין מדת החסד של אברהם אבינו ומדת הדין של יצחק אבינו

ספר הפליאה: "שני כתובים המכחישים זה את זה"
הם אברהם שמדתו חסד ויצחק שמדתו גבורה

"עד שיבוא הכתוב השלישי וכריע ביניהם"
יעקב אבינו שמדתו תפארת המכריע בין אברהם ויצחק

היא בבחינת "וישם לך שלום", לכן כשראה ברוך הקודש את מחלוקת קרח ועדתו כנגד משה רבינו התפלל שלא יזכר שמו עמהם.

מחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלוקת קרה ועדתו

יומתק לצרף מה ששנינו במשנה (אבות פ"ה מ"ז): "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו". וביאר ה"שפת אמת" (פרשתנו שנת תרנ"א) מה שאמרו "סופה להתקיים", על פי מה שדרשו את הכתוב: "לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה".

הנה כי כן זהו פירוש המשנה "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים", כי סגולת המחלוקת לשם שמים היא שלא יזוז משם עד שנעשו אוהבים זה לזה וישרור השלום ביניהם, "ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים", כי מאחר שאינה לשם שמים אין בה הסגולה שישלימו ביניהם.

ומפרש התנא "איזו מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי", שהיו ביניהם אהבה ושלום, כמו ששנינו בגמרא (במות יד): "אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, ובאחיות, בגט ישן, ובספק אשת איש... לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי, ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר (זכריה ח-ט) האמת והשלום אהבו".

ועל כך מוסיף התנא להביא דוגמה הפוכה: "ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו", כי

וכתב בספר "אלה המצוות" למהר"ם חאגיז (אות שעח - עשה קמח), כי מכאן המקור למה שנוהגים כשהשליח ציבור אומר ברכת כהנים, עונה הציבור בפסוק הראשון: "כן יהי רצון בזכות אברהם אבינו", בפסוק השני: "כן יהי רצון בזכות יצחק אבינו", ובפסוק השלישי: "כן יהי רצון בזכות יעקב אבינו", כי ברכת כהנים היא בזכות שלשת האבות. נמצא לפי זה כי הברכה השלישית "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום", היא כנגד יעקב אבינו שמדתו שלום, והרי זה עולה בקנה אחד עם כל מה שנתבאר כי יעקב אבינו מדתו שלום.

צוואתו של יעקב אבינו לפני פטירתו "האספו ואגידה לכם" בשלום ובאגודה אחת

על פי כל האמור נשכיל להבין הטעם שהשאיר יעקב אבינו צוואה לפני פטירתו לבניו לדורות עולם, שיתרחקו מן המחלוקת ויתאספו להיות אגודה אחת בשלום ובאחוה, כמו שכתוב (שם מט-א): "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים".

דרשו על כך במדרש (ב"ר צח-ב): "צוה אותן על המחלוקת, אמר להון תהיו כולכון אסיפה אחת... נעשו בני ישראל אגודה אחת, התקינו עצמכם לגאולה". ופירש ב"פה תואר" שענין זה רמוז בדברי יעקב אבינו: "והכא נמי אמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, שעל ידי האסיפה יזכו לגאולה שבאחרית הימים". ולפי המבואר הרי זה מתאים למדת השלום שלו.

מעתה יאירו עינינו להבין הטעם שהתפלל יעקב אבינו לפני פטירתו "בקהלם אל תחד כבודי", שלא יזכר שמו בעדת קרח, כי אחרי שהקדים לצוות את בניו לפני פטירתו "האספו ואגידה לכם", שיתרחקו ממחלוקות ויתאספו באגודה אחת בשלום, כי מדתו של יעקב אבינו

ידברו את אויבים בשער, מאי את אויבים בשער, אמר רבי חייא בר אבא אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר (במדבר כא-ד) את והב בסופה, אל תקרי בְּסוּפָה אלא בְּסוּפָה".

לפי האמור יש לומר כי רבי חייא בר אבא רמז לנו בדבריו ענין נפלא מאד, כי באומר "אפילו האב ובנו", התכוון על אברהם אבינו ויצחק בנו, וכן "הרב ותלמידו", הם אברהם הרב ויצחק תלמידו, "שעוסקין בתורה בשער אחד", כי אברהם אבינו שקיים כל התורה ברור שקיים גם כן המצוה ללמד תורה ליצחק בנו, והנה "נעשים אויבים זה את זה", כי אברהם עבד את ה' במדת החסד מימין, ויצחק בנו עבד את ה' במדת הגבורה משמאל.

אולם מאחר שעסקו בתורה ובעבודת ה' לשם שמים, נתקיים אצלם "ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה", על ידי שהורידו בעולם את נשמת יעקב אבינו, שמדתו תפארת הכלולה ממדת החסד וממדת הדין גם יחד, ועל ידו נעשים אוהבים זה לזה, כי יעקב אבינו הוא בבחינת "עושה שלום במרומיו", לקשר ולהכריע ביניהם, ונתקיים בהם מה שנאמר "את והב בסופה, אל תקרי בְּסוּפָה אלא בְּסוּפָה".

"וישם לך שלום" כנגד יעקב אבינו

ונראה להוסיף מה שמצינו עוד חוליה בשרשרת השלום של יעקב אבינו, על פי מה שתיקנו לומר בחזרת השליח ציבור בתפלת שחרית: "אלקינו ואלקי אבותינו ברכנו בברכה המשולשת בתורה". וביאר ה"אבודרהם" הטעם שמזכירים את "אבותינו" בברכת כהנים: "ומזכיר זכות אבות שהם שלשה, לפי שהשלוש ברכות חלות בזכותן, ואמר משולשת כי הם שלשה פסוקים".

ומקור הדבר במדרש (ב"ר מג-ג) כי מה שאמר הקב"ה: "כה תברכו את בני ישראל", רמז בזה שהברכות יחולו בזכות ג' האבות שנאמר אצלם "כה", ובלשון קדשם:

"מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, רבי יהודה אמר מאברהם (בראשית טו-ה) כה יהיה זרעך, [בזכות זה] כה תברכו את בני ישראל, רבי נחמיה אמר מיצחק שנאמר [בעקידתו] (שם כב-ה) ואני והנער נלכה עד כה, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל, ורבנן אמרי מיעקב שנאמר (שמות יט-ג) כה תאמר לבית יעקב, וכנגדו כה תברכו את בני ישראל".

"מאימתי קורין את שמע בערבית", שתיקן יעקב אבינו. יומתק לצרף מה שכתב ה"תוספות יום טוב" עוד (שם) לבאר סמיכות סיום המשניות לתחילתה: "תמצא שהחתימה היא מעין הפתיחה, דפתח ודרש מאימתי קורין את שמע בערבית משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, והם [הכהנים] המברכים את עמו ישראל בשלום".

רבינו הקדוש פתח במו' פתוחה של מ'אימתי וסיים בם' סתומה של בשלום

בדרך זו במסילה נעלה להוסיף תבלין, לבאר הטעם שפתח רבינו הקדוש את המשניות באות מ' פתוחה "מאימתי קורין את שמע בערבין", וסיים את המשניות באות מ' סתומה "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", וכבר עמד על כך הרה"ק מראפשיץ זי"ע ב"זרע קודש" פרשת בא, וביאר הענין בזה בלשון קדשו:

"על דרך שפירשתי מה שהתחילו ז"ל המשניות במ"ם פתוחה מ'אימתי קורין את שמע וכו', וסיימו במ"ם סתומה בשלום, כי מ"ם פתוחה מורה על הדיבור, שכשאדם פותח פיו לדבר אות מ"ם, כל זמן שלא סותם את פיו לא גמר אמירת אות מ"ם, שהאות אינו נגמר בדיבור רק גם בסתימת פיו, ולכן מ"ם גימטריא פ' רומז לפה.

ולכן פתחו [חכמינו] ז"ל המשניות במ"ם פתוחה שבזה תפתח פיך, וסיימו במ"ם סתומה, לומר שאחר שסיימת דברי תורה סתום פיך, כמו אות מ"ם שנגמר בסתימת פה, אבל כשח"ו היצר הרע נכנס בין ב' הממ"ן, שלאחר שפתח פיו אינו מניח לסתום תיכף, רק שידבר גם כן דברים האסורים לדבר, אז אותיות יצ"ר נכנס בין ב' הממ"ן ונעשה אותיות מצרי"ם".

באות מ' של מ'חלוקת יש פרצה לעומת מ' של שלום שהיא שמורה

כעבדא קמיה מאריה נראה להוסיף תבלין, לבאר הטעם שפתח רבינו הקדוש את התורה של בעל פה באות מ' פתוחה וסיימה באות מ' סתומה של "בשלום", על פי מה שהאריך המהר"ל מפראג ב"נתיבות עולם" (נתיב השלום פ"א) לבאר הענין שמילת "מחלוקת" פתיחתה באות מ', ואילו מילת "שלום" סיומה באות מ'.

ומבאר שם הענין בזה כי במילת מ'חלוקת יש פרצה כלפי מטה באות מ' פתוחה, לרמז כי בעון המחלוקת יש פרצה למזיקים להיכנס בעולם ולהזיק, ואילו במילת שלום האות מ' היא סתומה כחומה בצורה מכל הצדדים, לרמז כי אין החיצונים

גמרא: "אפילו האב ובנו", שהם אברהם ויצחק בנו "נעשים אויבים" כי אברהם מדתו חסד ויצחק מדתו גבורה

"ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה" שזכו להוריד נשמת יעקב אבינו שמכריע ביניהם

מהר"ל מפראג: אות מ' של מ'חלוקת פרוצה לכניסת המזיקין ואילו מ' סתומה של שלום סגורה כחומה מכל הצדדים

רבינו הקדוש פתח תורה שבעל פה באות מ' פתוחה מ'אימתי וסיימה באות מ' סתומה "ה' יברך את עמו בשלום"

רבינו הקדוש במדת תפארת, כי היה הניצוץ של יעקב אבינו שמדתו תפארת.

וכתב ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן פג) כי מטעם זה נקרא "רבי יהודה הנשיא", כי נשי"א נוטריקון ניצוץ של יעקב אבינו. לפי זה מבאר ה"בן יהוידע" שמטעם זה בחר רבינו הקדוש הניצוץ של יעקב אבינו לפתוח את התורה שבעל פה במצות קריאת שמע שתיקן יעקב אבינו לפני פטירתו, כמבואר במדרש (בר"ר חג"א): "הקבצו ושמעו בני יעקב, מכאן זכו ישראל לקריאת שמע".

מעתה נבוא להוסיף על דבריו הקדושים, לבאר לפי זה הטעם שסיים רבינו הקדוש הניצוץ של יעקב אבינו את המשניות בענין השלום "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", וביאר ה"תוספות יום טוב" בלשון קדשו:

"בא להמתיק ולעורר הלבבות, שאף על פי שהמשניות מלאים ממחלוקת שהיה בין החכמים, ופן יעלה על הלב הנמהר כי מחלוקותיהם היתה מריבה ומצה, אמר כי לא כן הוא, שעוז התורה כלי מלא ברכת ה' הוא השלום, אין בה שמץ ריב וחילוק לבבות, וכמאמרם בפסוק כי ידברו את אויבים, נראים כאויבים ונעשים אוהבים, ובודאי שכן הוא למיימנים בה ולומדים לשמה, לא להתיהר או להתגדל בפני אחרים".

ולפי האמור הרי זה מתאים להפליא למדת השלום של יעקב אבינו, אשר כפי שביארנו הוא זה שעושה שלום במרומיו בין האב ובנו, אברהם שמדתו חסד ויצחק בנו שמדתו גבורה, ולכן סיים רבינו הקדוש הניצוץ של יעקב אבינו את המשניות במאמר זה, המדבר על השלום ששורר בסופו של דבר בין לומדי תורה החולקים זה על זה.

נמצא לפי זה כי סיום המשניות במאמר השלום מקושר להפליא עם תחילת המשניות

מאחר שמחלוקתם עם משה ואהרן לא היתה לשם שמים, לכן לא היתה בה הסגולה שתסתיים בבחינת "את והב בסופה", אלא המחלוקת נשארה במלוא תוקפה בפירוד גמור, כי משה ואהרן הלכו לחיי עולם, וקרח ועדתו שקעו בארץ ליראון עולם.

מעתה לפי מה שביארנו מה ששינונו בגמרא "אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה", שהכוונה בזה על אברהם שמדתו חסד ויצחק בנו שמדתו גבורה, "ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה", הכוונה בזה על יעקב אבינו שמדתו תפארת ועושה שלום בין אברהם ויצחק, לכן כשראה יעקב אבינו את המחלוקת של קרח ועדתו שאינה לשם שמים, ואין בה הסגולה שלא יזוזו משם עד שיהיו אוהבים זה לזה, התפלל "בקהלם אל תחד כבודי", שלא יזכר שמו בעדת קרח, כי אין בו היכולת לעשות שלום ביניהם.

רבינו הקדוש הניצוץ של יעקב אבינו סיים את כל המשניות "בשלום"

רחש לבי דבר טוב לבאר על פי כל האמור הטעם שפתח רבינו הקדוש את המשניות בתורה שבעל פה במצות קריאת שמע (ברכות ב.א): "מאימתי קורין את שמע בערבית", וסיים את כל המשניות במשנה (עוקצין פ"ג מ"ב): "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

נקדים מה שביאר הגה"ק בעל "בן איש חי" בספרו "בן יהוידע" (ברכות ב.) הטעם שפתח רבינו הקדוש את המשניות במצות קריאת שמע, על פי מה ששינונו במשנה (אבות פ"ב מ"א): "רבי אומר, איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". וביאר רבינו האריז"ל ב"לקוטי ש"ס" (שם) הטעם שבחר

"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי ג-ז): "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום". ולכן אחרי שהרב והתלמיד נעשו אויבים זה לזה ונתבררה הלכה לאמיתה של תורה, "אינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה", והרי זה בכלל מה ששינינו במשנה: "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים".

הנה כי כן זהו ביאור המאמר שדרשו בגמרא "מ"ם פתוחה מ"ם סתומה, מאמר פתוח מאמר סתום", כי כך דרכה של תורה כשלומדים בחבורה, שבתחילה היא בבחינת "מ"ם פתוחה" של מחלוקת, כי נעשו אויבים זה לזה לחלוק ביניהם כדי שתתברר ההלכה, ואחרי שנתבררה הלכה הרי היא בבחינת "מ"ם סתומה" של שלום, שאינם זזים משם עד נעשו אוהבים זה לזה.

מעשה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הטעם שפתח רבינו הקדוש הניצוץ של יעקב אבינו שמדתו שלום, להתחיל תורה שבעל פה באות מ' פתוחה, לרמז כי בהתחלת לימוד תורה צריך להיות בבחינת מ' פתוחה שהיא המחלוקת בין תלמידי חכמים כדי שתתברר האמת, וסיים את המשניות באות מ' סתומה "ה' יברך את עמו בשלום", ללמדנו כי בזכות עסק התורה ומחלוקת לשם שמים יתקיים בהם "את והב בסופה" שיעשו שלום ביניהם.

הנה כי כן ריווח לנו להבין מה שהתפלל יעקב אבינו "בקהלם אל תחד כבודי", שלא יזכר שמו בעדת קרח, כי קרח ועדתו אמרו שכוונתם לשם שמים, ועל כך אמר יעקב אבינו "בקהלם" שהוא אותיות "בקהלם", שבאו בטענה שנקהלו לשם שמים, ובסופו של דבר יעשו שלום בבחינת מ' סתומה, אולם יעקב אבינו ידע ברוח הקודש שאין זה כך, ולכן התפלל "בקהלם" "בקהלם" אל תחד כבודי", כי מחלוקת זו אין סופה להתקיים בשלום.

הנה כי כן מכל האמור נשכיל להבין, שהחובה מוטלת עלינו לקיים צוואתו של יעקב אבינו לפני פטירתו: "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", שנתרחק ממחלוקות ונתדבק במדת השלום להיות באגודה אחת בשלום ובאחווה, ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

באות מ' פתוחה, ואילו מילת שלום מסתיימת באות מ' סתומה, בהקדם לבאר מה שדרשו בגמרא (שבת קד): "מ"ם פתוחה מ"ם סתומה, מאמר פתוח מאמר סתום". ויש לומר שרמזו בזה על המאמר הנזכר: "לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה". וצריך ביאור מדוע יש צורך שנעשו אויבים מקודם ורק אחר כך נעשה אוהבים, הלא לכאורה היה טוב יותר שלא יהיו אויבים כלל.

אך הביאור בזה הוא על פי מה שדרשו בגמרא (ברכות סג): מקרא שכתוב (דברים כז-ט): "הסכת ושמע ישראל, עשו כתות כתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה, כדברי יוסי ברבי חנינא, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא, מאי דכתיב (ירמיה נ-לו) חרב אל הבדים ונאלו, חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה". וצריך ביאור מדוע העונש הוא כל כך גדול למי שעוסק בתורה לבד.

אולם הטעם לכך הוא ברור, כי העוסק בתורה יחידי עלול לטעות בקלות לסלף ח"ו דברי אלקים חיים, מאחר שאין מי שיעמוד כנגדו לבדוק אם חידושויו בנויים על דרך האמת, כמו ששינינו במשנה (אבות פ"ד מ"ג): "ואל בינתך אל תשען", כי אדם קרוב אצל עצמו ויש לו נגיעות לסברותיו. אבל כאשר תלמידי חכמים עוסקים בתורה בחבורה, זה מקשה וזה משיב, זה בונה וזה סותר, על ידי שכל אחד שומע גם את הצד המתנגד לדעתו, על ידי זה מתבררת ההלכה לאמיתה של תורה. וזהו שאמר החכם מכל אדם (קהלת ד-ט): "טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם".

וזהו שדקדק דוד המלך לומר: "לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער", ומפרש בגמרא שאפילו האב ובנו והרב ותלמידו נעשו אויבים זה לזה, ללמדנו שאין זה בושה שנעשו אויבים בתורה אלא כבוד גדול, כי בלי פלפול של הרב והתלמיד אי אפשר שתתברר ההלכה לאמיתה של תורה.

אלא שזאת היא סגולת העסק בתורה להרבות שלום בעולם, כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות סד):

יכולים לשלוט במי שיש בו מדת השלום, והוא מוסיף לבאר בזה גם הרמז בשאר האותיות של שלום, הנה הדברים בלשון קדשו:

"ודבר זה יהיה לפני האדם תמיד השלימות אשר גורם השלום וההפך אשר גורם המחלוקת... כי שם שלום מורה על מעלת השלום, כי בשם שלום השי"ן בתחילה, והשי"ן יש לה שלשה ראשים, אחד בקצה זה, ואחד בקצה השני, והשלישי מחבר בין שניהם, והוא עצם השלום, כי צריך שלישי שיהיה מכריע בין החלוקים, אשר האחד הוא לקצה האחד, והשני הוא לקצה השני, וצריך מכריע בין שניהם [המשכיל יבין שרמז זה מתאים להפליא ליעקב אבינו, שמדתו תפארת להכריע בין החסד לימין ובין הגבורה לשמאל]...

ואחר כך אות הלמ"ד, כי הלמ"ד הוא עולה למעלה, כי השלום יש לו מעלה עליונה עד שעולה השלום למעלה למעלה, ואין דבר שיש לו יותר מעלה עליונה כמו השלום שהוא תכלית הכל, וכאשר ישראל שלום ביניהם, הם דבקים במי שהוא עושה השלום הוא השי"ת, ולכן שהשלום שביניהם עולה מעלה מעלה ודבר זה גורם השלום.

ופעולת השלום שהוא כמו מ"ם סתומה, שהמ"ם סתומה אין פתיחה לה רק היא סתומה עד שיש לה גדר מכל צד, לא כמו מ"ם פתוחה שיש לה פתיחה לכנוס בה, אבל המ"ם הסתומה יש לה חומה מכל צד, ומלמד לך כי השלום גורם סתימה וסגירה מכל צד עד שאין אחד יכול לשלוט בו.

וכמו שאמרו במדרש (במדב"ר יא-ז) גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודה זרה ושלום ביניהם, כביכול אמר הקב"ה אין שטן נוגע ביניהם, שנאמר (הושע ד-ז) חבור עצבים אפרים הנח לו... וזה מורה המ"ם הסתומה שהיא סגורה מכל ד' רוחות, וזה ענין השלום, שהדבר שיש לו שלום הוא שלם ואין בו פרצה, וכאשר אין בו פרצה אם כן אין יכול לו אחר, וזה מרמז תיבת שלום".

בכח התורה מהפכים האות מ' של מ'חלוקת לאות מ' של שלום

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים נראה לבאר הטעם שמילת מ'חלוקת פותחת

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com